

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی
اداره پژوهش‌های سیاسی

نگاه رهبر انقلاب به "وجدان کاری" از مقوله های فرهنگ عمومی

(مقطع بررسی: ۱۳۶۹ تا ۱۳۹۶)

صدا و سیما

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

– گروه تلگرام پژوهش خبری صداوسیما <https://telegram.me/pajooreshkhabar>

پژوهشگر: امید جلوداریان

این پژوهش به بررسی، تحلیل محتوا و شاخص یابی بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی درباره "وجدان کاری" در فاصله سال‌های ۱۳۶۹ تا ۱۳۹۶ اختصاص دارد.

رهبر معظم انقلاب وجدان کاری را جزئی از "فرهنگ عمومی" می‌دانند و فرهنگ را این گونه تعریف می‌کنند: "فرهنگ عبارت است از درک، برداشت، فهم، معتقد و باور انسان‌ها و روحیات و خلیات آنها در زندگی". رهبر انقلاب همچنین به رابطه فرهنگ عمومی و وجدان کاری اشاره و بر "ارتقای فرهنگ عمومی جامعه برای تقویت وجدان کاری" تاکید می‌کنند.

به طور کلی از نظر رهبر معظم انقلاب فرهنگ عمومی دو بخش دارد: یک بخش آن ظاهری و بارز مانند شکل لباس و شکل معماری و ... است که تأثیر خاصی بر ذهنیات و خلیات و منش و تربیت افراد دارد و بخش دیگرش مربوط به امور نامحسوس مانند اخلاقیات فردی و اجتماعی مردم، وقت‌شناسی، وجدان کاری، مهمان دوستی و احترام به بزرگ‌ترها و ... است.

رهبر انقلاب درباره "وجدان کاری" تعاریفی مطرح می‌کنند که از جمله آنها "انجام دادن کار به طور کامل، محکم، قوی و ابتکاری در هر شرایطی"، "مسئولیت انسان در قبال خود کار علاوه بر جنبه شرعی و جنبه انسانی آن" و "سرهم‌بندی نکردن و رهانکردن کار به حال خود" است.

تاکید بر "جایگاه قانونی" و "جایگاه دینی" وجدان کاری نیز از جمله شاخص‌هایی است که از تحلیل محتوای بیانات رهبری به دست می‌آید. عمل صالح بودن وجدان کاری در ادبیات قرآنی و اسلامی و مطابق بودن آن با منطق اسلام و گنجانده شدن وجدان کاری در بندهای سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه و سند چشم‌انداز در افق ۱۴۰۴ از جمله محورهای این شاخص است.

لزوم "تلاش همگانی برای ترویج وجدان کاری" از دیگر نکات حائز اهمیت است که از بررسی بیانات رهبر انقلاب در این باره به دست می‌آید.

مدیریت پژوهش‌های خبری

۱۳۹۶/۰۹/۲۰

مفاهیم و تعاریف

- ۱- مسئولیت انسان در قبال خود کار (علاوه بر جنبه شرعی و جنبه انسانی)
- ۲- متعهد بودن افراد یک جامعه، در قبال آن کاری که پذیرفته‌اند
- ۳- وجدان کاری یعنی انجام دادن کار به طور کامل، محکم، قوی و ابتکاری در هر شرایطی
- ۴- عمل صالح، وظیفه حقیقی، عبادت و مسئولیت اجتماعی و سیاسی تلقی کردن کار
- ۵- رحم الله امرأ عمل عملاً فاتقنه (نیکو و محکم و متقن و صحیح انجام دادن کار)
- ۶- مقدس دانستن کار و عمل سازنده
- ۷- سرهم‌بندی نکردن و رهانکردن کار به حال خود
- ۸- سنگ تمام گذاشتن برای کار
- ۹- وجدان کاری، تعبیری از قبیل وجدان سیاسی و وجدان علمی

الف) جایگاه قانونی:

- ۱- ارتقای روحیه وجدان کاری از بندهای سیاست‌های کلی علم و فناوری
- ۲- تقویت وجدان کاری از بندهای سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه
- ۳- برخورداری از وجدان کاری از بندهای سند چشم‌انداز در افق ۱۴۰۴

ب) جایگاه دینی:

- ۱- وجدان کاری، عملی صالح در ادبیات قرآنی و اسلامی
- ۲- داشتن وجدان کاری مطابق با منطق اسلام و حسنه ای نزد پروردگار
- ۳- وجدان کاری، از عوامل سعادت معنوی
- ۴- رحم الله امرأ عمل عملاً فاتقنه

ج) وجدان کاری و فرهنگ:

- ۱- وجدان کاری، جزئی از فرهنگ عمومی:
- (فرهنگ عبارت است از درک، برداشت، فهم، معتقد و باور انسان ها و روحیات و خلقیات آنها در زندگی)
- ۲- ارتقای فرهنگ عمومی جامعه از عوامل تقویت وجدان کاری
- ۳- وجدان کاری، از مصادیق سبک زندگی اسلامی - ایرانی
- ۴- وجدان کاری، از بخش‌های متنی، اساسی و حقیقی تمدن نوین اسلامی
- ۵- وجدان کاری، جزو عقل معاش و بخش نرم افزاری تمدن
- ۶- وجدان کاری از اخلاق‌های رفتاری افراد جامعه
- ۷- وجدان کاری از نیازهای فرهنگی نسل جوان و نوجوان
- ۸- از بین بردن وجدان کاری از مصادیق تهاجم فرهنگی:
- (تهاجم فرهنگی این است که یک مجموعه سیاسی یا اقتصادی برای مقاصد سیاسی خود و برای اسیر کردن یک ملت، به بنیان‌های فرهنگی آن ملت هجوم می‌برد).

د) وجدان کاری و دشمن:

- ۱- وجدان کاری، از ابزارهای مقابله با اقدامات ناامیدکننده و ضد پیشرفت دشمن
- ۲- وجدان کاری، از نشانه‌های بیداری جوانان در برابر نقشه‌های دشمن
- ۳- وجدان کاری، ابزاری برای تحقق هدف "نه شرقی و نه غربی"
- ۴- وجدان کاری، ضربه‌ای بر پیکر استکبار و خدمتی به انقلاب و ایران
- ۵- وجدان کاری از ذخایر معنوی دستکاری شده در سال‌های سلطه دشمن بر ایران

ه) وجدان کاری و پیشرفت و توسعه:

- ۱- وجدان کاری از لوازم توسعه اقتصادی
- ۲- وجدان کاری تسهیل‌کننده حرکت ملت ایران به سمت پیروزی و سازندگی
- ۳- افزایش تولید در زمینه اقتصادی با وجدان کاری
- ۴- راوان تر و آسان تر شدن کارهای اجتماعی و اداری و اقتصادی با وجدان کاری
- ۵- فراوان تر شدن و در دسترس قرار گرفتن اجناس مورد نیاز مردم با وجدان کاری
- ۶- تقویت وجدان کاری در داخل، از عوامل موثر در تغییر فرهنگ استفاده از تولیدات خارجی
- ۷- وجدان کاری در مجموعه تولید، از لوازم پیشرفت
- ۸- وجدان کاری، کم‌کننده فاصله تا قله‌های پیشرفت
- ۹- داشتن وجدان کاری، کلید حل بخشی از مشکلات کشور

اهمیت و ضرورت

ترویج وجدان کاری:

الف) لزوم تبدیل کردن وجدان کاری به فرهنگ عمومی مردم

ب) ترویج وجدان کاری وظیفه ای همگانی:

- ۱- نخبگان فکری و سیاسی
- ۲- جوانان
- ۳- حوزه
- ۴- دانشگاه
- ۵- رسانه‌ها
- ۶- تربیون‌دارها
- ۷- دستگاه‌ها
- ۸- مدیرانی که با تربیت و تعلیم سروکار دارند
- ۹- برنامه ریزان آموزشی در دانشگاه‌ها
- ۱۰- تعیین کنندگان سرفصل‌های آموزشی برای کتاب‌های درسی
- ۱۱- منادیان و محافظان فرهنگ

ج) برنامه ریزی برای ترویج وجدان کاری:

- ۱- ترویج وجدان کاری نیازمند برنامه ریزی دانشگاهی، نه پوستر و دستور
- ۲- دوران لیسانس زمانی مناسب برای تقویت وجدان کاری در جوانان
- ۳- جامعه کارگری، جامعه ای مناسب برای ترویج وجدان کاری
- ۴- برنامه ریزی مسئولان برای به وجود آوردن وجدان کاری در جوانان
- ۵- برنامه ریزی صداوسیما برای ادای وظیفه ترویج وجدان کاری

د) لزوم آسیب شناسی درباره کم بودن وجدان کاری در جامعه

مفاهیم و تعاریف

۱- مسئولیت انسان در قبال خودِ کار (علاوه بر جنبه شرعی و جنبه انسانی)

۲- متعهد بودن افراد یک جامعه، در قبال آن کاری که پذیرفته‌اند

۳- وجدان کاری یعنی انجام دادن کار به طور کامل، محکم، قوی و ابتکاری در هر شرایطی

۴- عمل صالح، وظیفه حقیقی، عبادت و مسئولیت اجتماعی و سیاسی تلقی کردن کار

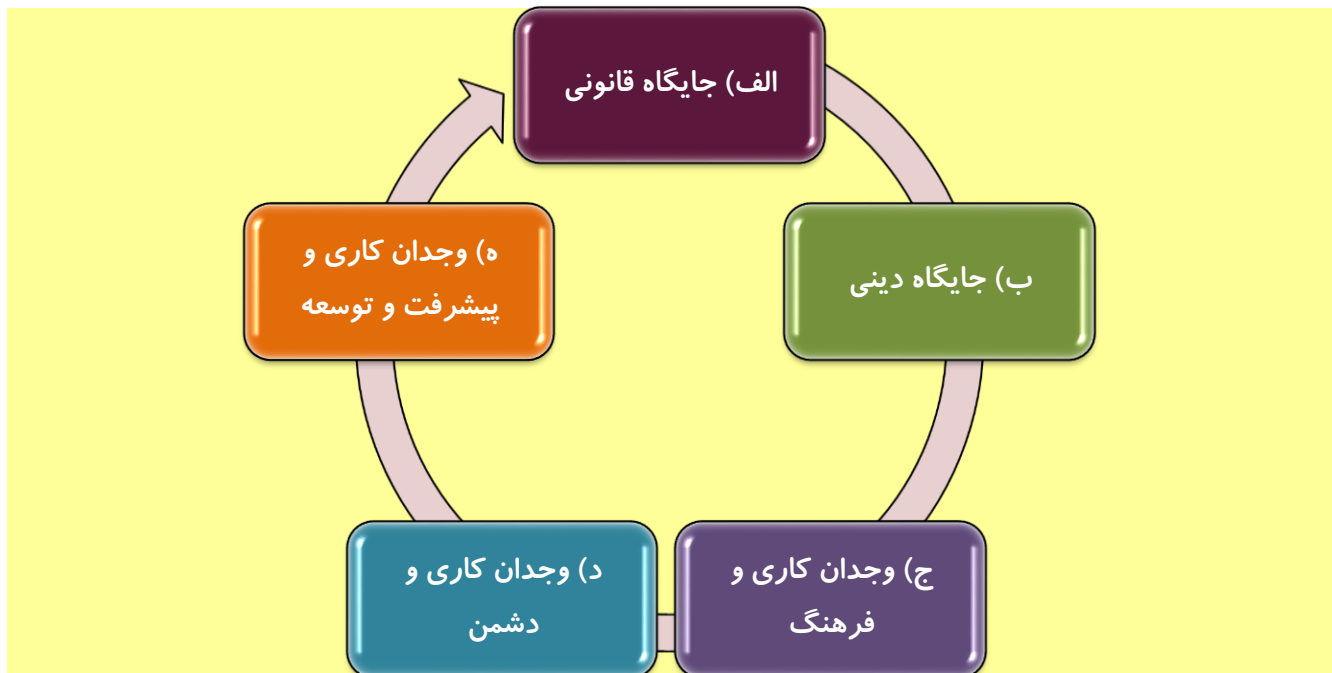
۵- رحم الله امرأ عمل عملاً فاتقنه (نیکو و محکم و متقن و صحیح انجام دادن کار)

۶- مقدس دانستن کار و عمل سازنده

۷- سرهم‌بندی نکردن و رهانکردن کار به حال خود

۸- سنگ تمام گذاشتن برای کار

۹- وجدان کاری، تعبیری از قبیل وجدان سیاسی و وجدان علمی

الف) جایگاه قانونی:

۱- ارتقای روحیه وجدان کاری از بندهای سیاست های کلی علم و فناوری

۲- تقویت وجدان کاری از بندهای سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه

۳- برخورداری از وجدان کاری از بندهای سند چشم انداز در افق ۱۴۰۴

ب) جایگاه دینی:

ج) وجدان کاری و فرهنگ:

۱- وجدان کاری، جزئی از فرهنگ عمومی:

• (فرهنگ عبارت است از درک، برداشت، فهم، معتقد و باور انسان‌ها و روحیات و خلیات آنها در زندگی)

۲- ارتقای فرهنگ عمومی جامعه از عوامل تقویت وجدان کاری

۳- وجدان کاری، از مصادیق سبک زندگی اسلامی - ایرانی

۴- وجدان کاری، از بخش‌های متنی، اساسی و حقیقی تمدن نوین اسلامی

۵- وجدان کاری، جزو عقل معاش و بخش نرم افزاری تمدن

۶- وجدان کاری از اخلاق‌های رفتاری افراد جامعه

۷- وجدان کاری از نیازهای فرهنگی نسل جوان و نوجوان

۸- از بین بردن وجدان کاری از مصادیق تهاجم فرهنگی:

• (تهاجم فرهنگی این است که یک مجموعه سیاسی یا اقتصادی برای مقاصد سیاسی خود و برای اسیر کردن یک ملت، به بنیان‌های فرهنگی آن ملت هجوم می‌برد).

۱- وجدان کاری، از ابزارهای مقابله با اقدامات ناامیدکننده و ضد پیشرفت دشمن

۲- وجدان کاری، از نشانه های بیداری جوانان در برابر نقشه های دشمن

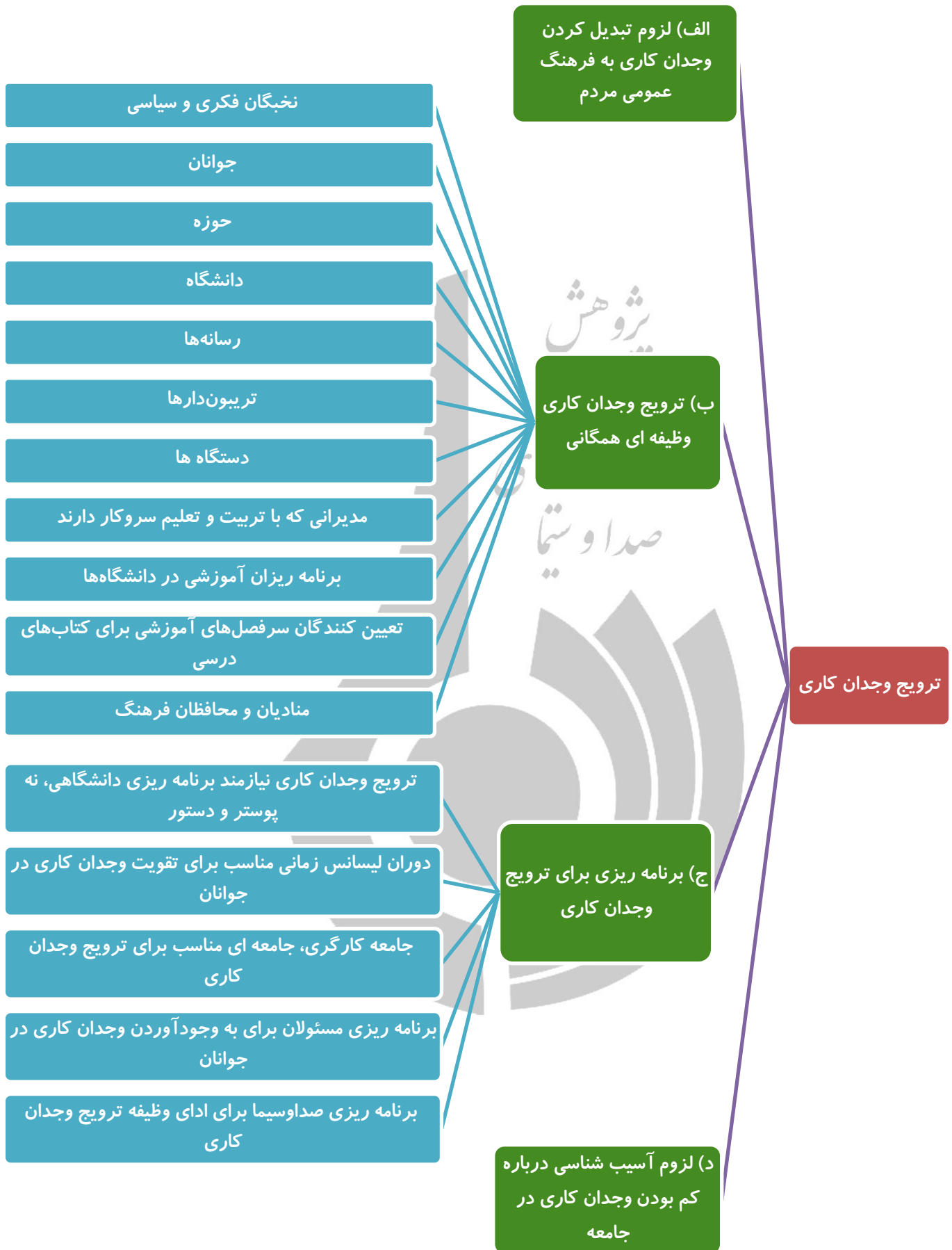
۳- وجدان کاری، ابزاری برای تحقق هدف "نه شرقی و نه غربی"

۴- وجدان کاری، ضربه ای بر پیکر استکبار و خدمتی به انقلاب و ایران

۵- وجدان کاری از ذخایر معنوی دستکاری شده در سال های سلطه دشمن بر ایران

معاونت سیاسی
صدا و سیما

ج - جدول شاخص ها و محور ها به استناد عین عبارات

ردیف	موضوع	مهم ترین محورها	مستندات
۱	مفاهیم و تعاریف:	<p>۱- مسئولیت انسان در قبال خود کار (علاوه بر جنبه شرعی و جنبه انسانی)</p> <p>۲- متعهد بودن افراد یک جامعه، در قبال آن کاری که پذیرفته اند</p> <p>۳- وجدان کاری یعنی انجام دادن کار به طور کامل، محکم، قوی و ابتکاری در هر شرایطی</p> <p>۴- عمل صالح، وظیفه حقیقی، عبادت و مسئولیت اجتماعی و سیاسی تلقی کردن کار</p> <p>۵- رحم الله امرأ عمل عملاً فاتقنه (نیکو و محکم و متقن و صحیح انجام دادن کار)</p> <p>۶- مقدس دانستن کار و عمل سازنده</p> <p>۷- سرهم بندی نکردن و رها نکردن کار به حال خود</p> <p>۸- سنگ تمام گذاشتن برای کار</p> <p>۹- وجدان کاری، تعبیری از قبیل وجدان سیاسی و وجدان علمی</p>	<p>« سیاست های کلی علم و فناوری (نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری) - تقویت عزم ملی و افزایش درک اجتماعی نسبت به اهمیت توسعه علم و فناوری:»</p> <p>۴-۱- تقویت و گسترش گفتمان تولید علم و جنبش نرم افزاری در کشور.</p> <p>۴-۲- ارتقاء روحیه نشاط، امید، خودباوری، نوآوری نظام مند، شجاعت علمی و کار جمعی و وجدان کاری.</p> <p>۴-۳- تشکیل کرسی های نظریه پردازی و تقویت فرهنگ کسب و کار دانش بنیان و تبادل آراء و تضارب افکار، آزاداندیشی علمی.</p> <p>۴-۴- ارتقاء منزلت و بهبود معیشت استادان، محققان و دانش پژوهان و اشتغال دانش آموختگان.</p> <p>۴-۵- احیاء تاریخ علمی و فرهنگی مسلمانان و ایران و الگوسازی از مفاخر و چهره های موفق عرصه علم و فناوری.</p> <p>۴-۶- گسترش حمایت های هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران و فعالیتهای عرصه علم و فناوری «.</p> <p>« ما اگر پیشرفت همه جانبه را به معنای تمدن سازی نوین اسلامی بگیریم - بالاخره یک مصداق عینی و خارجی برای پیشرفت با مفهوم اسلامی وجود دارد؛ اینچنین بگوئیم که هدف ملت ایران و هدف انقلاب اسلامی، ایجاد یک تمدن نوین اسلامی است؛ این محاسبه درست است - این تمدن نوین دو بخش دارد: یک بخش، بخش ابزاری است؛ یک بخش دیگر، بخش متنی و اصلی و اساسی است. به هر دو بخش باید رسید.</p> <p>آن بخش ابزاری چیست؟ بخش ابزاری عبارت است از همین ارزشهایی که ما امروز به عنوان پیشرفت کشور مطرح میکنیم: علم، اختراع، صنعت، سیاست، اقتصاد، اقتدار سیاسی و نظامی، اعتبار بین المللی، تبلیغ و ابزارهای تبلیغ؛ اینها همه بخش ابزاری تمدن است؛ وسیله است. البته ما در این بخش در کشور پیشرفت خوبی داشته ایم. کارهای زیاد و خوبی شده است؛ هم در زمینهی سیاست، هم در زمینهی مسائل علمی، هم در زمینهی مسائل اجتماعی، هم در زمینهی اختراعات - که شما حالا اینجا نمونه اش را ملاحظه کردید و این جوان عزیز برای ما شرح دادند - و از این قبیل، الی ماشاءالله در سرتاسر کشور انجام گرفته است. در بخش ابزاری، علی رغم فشارها و تهدیدها و تحریمها و این چیزها، پیشرفت کشور خوب بوده است.</p> <p>اما بخش حقیقی، آن چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل میدهد؛ که همان سبک زندگی است که عرض کردیم. این، بخش حقیقی و اصلی تمدن است؛ مثل مسئلهی خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی، تفریحات، مسئلهی خط، مسئلهی زبان، مسئلهی کسب و کار، رفتار ما در محل کار، رفتار ما در دانشگاه، رفتار ما در مدرسه، رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما در ورزش، رفتار ما در رسانه ای که در اختیار ماست، رفتار ما با پدر و مادر، رفتار ما با همسر، رفتار ما با فرزند، رفتار ما با رئیس، رفتار ما با مرئوس، رفتار ما با پلیس، رفتار ما با مأمور دولت، سفرهای ما، نظافت و</p>
۲	اهمیت و ضرورت:	<p>الف) جایگاه قانونی:</p> <p>۱- ارتقای روحیه وجدان کاری از بندهای سیاست های کلی</p>	

ردیف	موضوع	مهم‌ترین محورها	مستندات
	<p>علم و فناوری</p> <p>۲- تقویت وجدان کاری از بندهای سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه</p> <p>۳- برخورداری از وجدان کاری از بندهای سند چشم انداز در افق ۱۴۰۴</p> <p>ب) جایگاه دینی:</p> <p>۱- وجدان کاری، عملی صالح در ادبیات قرآنی و اسلامی</p> <p>۲- داشتن وجدان کاری مطابق با منطق اسلام و حسنه ای نزد پروردگار</p> <p>۳- وجدان کاری، از عوامل سعادت معنوی</p> <p>۴- رحم الله امرأ عمل عملاً فاتقته</p> <p>ج) وجدان کاری و فرهنگ:</p> <p>۱- وجدان کاری، جزئی از فرهنگ عمومی:</p> <p>(فرهنگ عبارت است از درک، برداشت، فهم، معتقد و باور انسان ها و روحیات و خلیات آنها در زندگی)</p> <p>۲- ارتقای فرهنگ عمومی جامعه از عوامل تقویت وجدان کاری</p> <p>۳- وجدان کاری، از مصادیق سبک زندگی اسلامی - ایرانی</p> <p>۴- وجدان کاری، از بخش های متنی، اساسی و حقیقی تمدن نوین اسلامی</p> <p>۵- وجدان کاری، جزو عقل معاش و بخش نرم افزاری تمدن</p> <p>۶- وجدان کاری از اخلاق های رفتاری افراد جامعه</p>	<p>علم و فناوری</p> <p>۲- تقویت وجدان کاری از بندهای سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه</p> <p>۳- برخورداری از وجدان کاری از بندهای سند چشم انداز در افق ۱۴۰۴</p> <p>ب) جایگاه دینی:</p> <p>۱- وجدان کاری، عملی صالح در ادبیات قرآنی و اسلامی</p> <p>۲- داشتن وجدان کاری مطابق با منطق اسلام و حسنه ای نزد پروردگار</p> <p>۳- وجدان کاری، از عوامل سعادت معنوی</p> <p>۴- رحم الله امرأ عمل عملاً فاتقته</p> <p>ج) وجدان کاری و فرهنگ:</p> <p>۱- وجدان کاری، جزئی از فرهنگ عمومی:</p> <p>(فرهنگ عبارت است از درک، برداشت، فهم، معتقد و باور انسان ها و روحیات و خلیات آنها در زندگی)</p> <p>۲- ارتقای فرهنگ عمومی جامعه از عوامل تقویت وجدان کاری</p> <p>۳- وجدان کاری، از مصادیق سبک زندگی اسلامی - ایرانی</p> <p>۴- وجدان کاری، از بخش های متنی، اساسی و حقیقی تمدن نوین اسلامی</p> <p>۵- وجدان کاری، جزو عقل معاش و بخش نرم افزاری تمدن</p> <p>۶- وجدان کاری از اخلاق های رفتاری افراد جامعه</p>	<p>طهارت ما، رفتار ما با دوست، رفتار ما با دشمن، رفتار ما با بیگانه؛ اینها آن بخشهای اصلی تمدن است، که متن زندگی انسان است.</p> <p>تمدن نوین اسلامی - آن چیزی که ما می‌خواهیم عرضه کنیم - در بخش اصلی، از این چیزها تشکیل میشود؛ اینها متن زندگی است؛ این همان چیزی است که در اصطلاح اسلامی به آن می‌گویند: عقل معاش. عقل معاش، فقط به معنای پول در آوردن و پول خرج کردن نیست، که چگونه پول در بیاوریم، چگونه پول خرج کنیم؛ نه، همه‌ی این عرصه‌ی وسیعی که گفته شد، جزو عقل معاش است. در کتب حدیثی اصیل و مهم ما ابوابی وجود دارد به نام «کتاب العشرة»؛ آن کتاب العشرة درباره‌ی همین چیزهاست. در خود قرآن کریم آیات فراوانی وجود دارد که ناظر به این چیزهاست.</p> <p>خب، میشود این بخش را به منزله‌ی بخش نرم‌افزاری تمدن به حساب آورد؛ و آن بخش اول را، بخشهای سخت‌افزاری به حساب آورد. اگر ما در این بخشی که متن زندگی است، پیشرفت نکنیم، همه‌ی پیشرفتهائی که در بخش اول کردیم، نمیتواند ما را رستگار کند؛ نمیتواند به ما امنیت و آرامش روانی ببخشد؛ همچنان که می‌بینید در دنیای غرب نتوانسته. در آنجا افسردگی هست، ناامیدی هست، از درون به هم ریختن هست، عدم امنیت انسانها در اجتماع و در خانواده هست، بی‌هدفی و پوچی هست؛ با اینکه ثروت هست، بمب اتم هست، پیشرفتهای گوناگون علمی هست، قدرت نظامی هم هست. اصل قضیه این است که ما بتوانیم متن زندگی را، این بخش اصلی تمدن را اصلاح کنیم. البته در انقلاب، در این بخش، پیشرفت ما چشمگیر نیست؛ در این زمینه، ما مثل بخش اول حرکت نکردیم، پیشرفت نکردیم. خب، باید آسیب‌شناسی کنیم؛ چرا ما در این بخش پیشرفت نکردیم؟</p> <p>بعد از آنکه علتها را پیدا کردیم، آن وقت بپردازیم به این که چگونه میتوانیم اینها را علاج کنیم. اینها به عهده‌ی کیست؟ به عهده‌ی نخبگان - نخبگان فکری، نخبگان سیاسی - به عهده‌ی شما، به عهده‌ی جوانها. اگر در محیط اجتماعی ما گفتمانی به وجود بیاید که ناظر به رفع آسیبها در این زمینه باشد، میتوان مطمئن بود با نشاطی که نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران دارند، با استعدادی که وجود دارد، ما در این بخش پیشرفتهای خوبی خواهیم کرد؛ آن وقت درخشندگی ملت ایران در دنیا و گسترش اندیشه‌ی اسلامی ملت ایران و انقلاب اسلامی ایران در دنیا آسانتر خواهد شد. باید آسیب‌شناسی کنید و بعد علاج کنید.</p> <p>نخبگان موظفند، حوزه موظف است، دانشگاه موظف است، رسانه‌ها موظفند، تربیون‌دارها موظفند؛ مدیران بسیاری از دستگاهها، بخصوص دستگاه‌هایی که با فرهنگ و تربیت و تعلیم سروکار دارند، موظفند؛ کسانی که برای دانشگاه‌ها یا برای مدارس برنامه‌ریزی آموزشی میکنند، در این زمینه موظفند؛ کسانی که سرفصلهای آموزشی را برای کتابهای درسی تعیین میکنند، موظفند. اینها همه یک وظیفه‌ای است بر دوش همه. باید ما همگی به خودمان نهیب بزنیم. در این زمینه باید کار کنیم، حرکت کنیم.</p> <p>بنابراین باید آسیب‌شناسی کنیم؛ یعنی توجه به آسیبهائی که در این زمینه وجود دارد و جستجو از علل این آسیبها. البته ما اینجا نمی‌خواهیم مسئله را تمام‌شده فرض کنیم؛ فهرستی مطرح میکنیم: چرا فرهنگ کار جمعی در جامعه‌ی ما ضعیف است؟ این یک آسیب است. با اینکه کار جمعی را غربی‌ها به اسم خودشان</p>

ردیف	موضوع	مهم‌ترین محورها	مستندات
		<p>۷- وجدان کاری از نیازهای فرهنگی نسل جوان و نوجوان</p> <p>۸- از بین بردن وجدان کاری از مصادیق تهاجم فرهنگی:</p> <p>(تهاجم فرهنگی این است که یک مجموعه سیاسی یا اقتصادی برای مقاصد سیاسی خود و برای اسیر کردن یک ملت، به بنیان های فرهنگی آن ملت هجوم می‌برد).</p> <p>د) وجدان کاری و دشمن:</p> <p>۱- وجدان کاری، از ابزارهای مقابله با اقدامات ناامیدکننده و ضد پیشرفت دشمن</p> <p>۲- وجدان کاری، از نشانه های بیداری جوانان در برابر نقشه های دشمن</p> <p>۳- وجدان کاری، ابزاری برای تحقق هدف "نه شرقی و نه غربی"</p> <p>۴- وجدان کاری، ضربه ای بر پیکر استکبار و خدمتی به انقلاب و ایران</p> <p>۵- وجدان کاری از ذخایر معنوی دستکاری شده در سال های سلطه دشمن بر ایران</p> <p>ه) وجدان کاری و پیشرفت و توسعه:</p> <p>۱- وجدان کاری از لوازم توسعه اقتصادی</p> <p>۲- وجدان کاری تسهیل کننده حرکت ملت ایران به سمت پیروزی و سازندگی</p> <p>۳- افزایش تولید در زمینه اقتصادی با وجدان کاری</p> <p>۴- روان تر و آسان تر شدن کارهای اجتماعی و اداری و</p>	<p>ثبت کرده‌اند، اما اسلام خیلی قبل از اینها گفته است: «تعاونوا علی البرّ و التّقوی»، یا: «و اعتصموا بحبل اللّهِ جمیعاً». یعنی حتّی اعتصام به حبل اللّهِ هم باید دسته‌جمعی باشد؛ «و لا تفرّقوا». چرا در برخی از بخشهای کشورمان طلاق زیاد است؟ چرا در برخی از بخشهای کشورمان روی آوردن جوانها به مواد مخدر زیاد است؟ چرا در روابط همسایگی مان رعایت‌های لازم را نمیکنیم؟ چرا صلهی رحم در بین ما ضعیف است؟ چرا در زمینهی فرهنگ رانندگی در خیابان، مردمان منضبطی به طور کامل نیستیم؟ این آسیب است. رفت‌وآمد در خیابان، یکی از مسائل ماست؛ مسئلهی کوچکی هم نیست، مسئلهی اساسی است. آپارتمان‌نشینی چقدر برای ما ضروری است؟ چقدر درست است؟ چه الزاماتی دارد که باید آنها را رعایت کرد؟ چقدر آن الزامات را رعایت میکنیم؟ الگوی تفریح سالم چیست؟ نوع معماری در جامعهی ما چگونه است؟ ببینید چقدر این مسائل متنوع و فراگیر همهی بخشهای زندگی، داخل در این مقولهی سبک زندگی است؛ در این بخش اصلی و حقیقی و واقعی تمدن، که رفتارهای ماست. چقدر نوع معماری کنونی ما متناسب با نیازهای ماست؟ چقدر عقلانی و منطقی است؟ طراحی لباسمان چطور؟ مسئلهی آرایش در بین مردان و زنان چطور؟ چقدر درست است؟ چقدر مفید است؟ آیا ما در بازار، در ادارات، در معاشرتهای روزانه، به همدیگر به طور کامل راست میگوئیم؟ در بین ما دروغ چقدر رواج دارد؟ چرا پشت سر یکدیگر حرف میزنیم؟ بعضی‌ها با داشتن توان کار، از کار میگریزند؛ علت کارگریزی چیست؟ در محیط اجتماعی، برخی‌ها پرخاشگری‌های بی‌مورد میکنند؛ علت پرخاشگری و بی‌صبری و نابدباری در میان بعضی از ماها چیست؟ حقوق افراد را چقدر مراعات میکنیم؟ در رسانه‌ها چقدر مراعات میشود؟ در اینترنت چقدر مراعات میشود؟ چقدر به قانون احترام میکنیم؟ علت قانون‌گریزی - که یک بیماری خطرناکی است - در برخی از مردم چیست؟ وجدان کاری در جامعه چقدر وجود دارد؟ انضباط اجتماعی در جامعه چقدر وجود دارد؟ محکم‌کاری در تولید چقدر وجود دارد؟ تولید کیفی در بخشهای مختلف، چقدر مورد توجه و اهتمام است؟ چرا برخی از حرفهای خوب، نظرهای خوب، ایده‌های خوب، در حد رؤیا و حرف باقی میماند؟ که دیدید اشاره کردند. چرا به ما میگویند که ساعات مفید کار در دستگاه‌های اداری ما کم است؟ هشت ساعت کار باید به قدر هشت ساعت فایده داشته باشد؛ چرا به قدر یک ساعت یا نیم ساعت یا دو ساعت؟ مشکل کجاست؟ چرا در بین بسیاری از مردم ما مصرف‌گرایی رواج دارد؟ آیا مصرف‌گرایی افتخار است؟ مصرف‌گرایی یعنی اینکه ما هرچه گیر می‌آوریم، صرف اموری کنیم که جزو ضروریات زندگی ما نیست. چه کنیم که ریشهی ربا در جامعه قطع شود؟ چه کنیم که حق همسر - حق زن، حق شوهر - حق فرزندان رعایت شود؟ چه کنیم که طلاق و فروپاشی خانواده، آنچنان که در غرب رائج است، در بین ما رواج پیدا نکند؟ چه کنیم که زن در جامعهی ما، هم کرامتش حفظ شود و عزت خانوادگی‌اش محفوظ بماند، هم بتواند وظائف اجتماعی‌اش را انجام دهد، هم حقوق اجتماعی و خانوادگی‌اش محفوظ بماند؟ چه کنیم که زن مجبور نباشد بین این چند تا، یکی‌اش را انتخاب کند؟ اینها جزو مسائل اساسی ماست. حد زاد و ولد در جامعهی ما چیست؟ من اشاره کردم؛ یک تصمیم زمان‌دار و نیاز به زمان و مقطعی را انتخاب کردیم، گرفتیم، بعد زمانش یادمان رفت! مثلاً فرض کنید به شما بگویند آقا این شیر آب را یک ساعت باز کنید. بعد شما شیر را باز کنی و بروی! ماها رفتیم، غافل شدیم؛ ده سال، پانزده سال. بعد</p>

ردیف	موضوع	مهم‌ترین محورها	مستندات
		اقتصادی ۵- فراوان تر شدن و در دسترس قرار گرفتن اجناس مورد نیاز مردم ۶- تقویت وجدان کاری در داخل، از عوامل موثر در تغییر فرهنگ استفاده از تولیدات خارجی ۷- وجدان کاری در مجموعه تولید، از لوازم پیشرفت ۸- وجدان کاری، کم کننده فاصله تا قله های پیشرفت ۹- داشتن وجدان کاری، کلید حل بخشی از مشکلات کشور	حالا به ما گزارش میدهند که آقا جامعه‌ی ما در آینده‌ی نه چندان دوری، جامعه‌ی پیر خواهد شد؛ این چهره‌ی جوانی که امروز جامعه‌ی ایرانی دارد، از او گرفته خواهد شد. حد زاد و ولد چقدر است؟ چرا در بعضی از شهرهای بزرگ، خانه‌های مجردی وجود دارد؟ این بیماری غربی چگونه در جامعه‌ی ما نفوذ کرده است؟ تجمل‌گرایی چیست؟ بد است؟ خوب است؟ چقدرش بد است؟ چقدرش خوب است؟ چه کار کنیم که از حد خوب فراتر نرود، به حد بد نرسد؟ اینها بخشهای گوناگونی از مسائل سبک زندگی است، و ده‌ها مسئله از این قبیل وجود دارد؛ که بعضی از اینهایی که من گفتم، مهمتر است. این یک فهرستی است از آن چیزهایی که متن تمدن را تشکیل میدهد. قضاوت درباره‌ی یک تمدن، مبتنی بر اینهاست. نمیشود یک تمدن را به صرف اینکه ماشین دارد، صنعت دارد، ثروت دارد، قضاوت کرد و تحسین کرد؛ در حالی که در داخل آن، این مشکلات فراوان، سراسر جامعه و زندگی مردم را فرا گرفته. اصل اینهاست؛ آنها ابزاری است برای اینکه این بخش تأمین شود، تا مردم احساس آسایش کنند، با امید زندگی کنند، با امنیت زندگی کنند، پیش بروند، حرکت کنند، تعالی انسانی مطلوب پیدا کنند ^۱ . «مسئله‌ی مهمی که در ذهن بنده همیشه هست- آنطور که فرمودند، در جلسه هم مطرح شده- و مورد دغدغهی افراد است، مسئله‌ی فرهنگ است؛ مهم است. مسئله‌ی فرهنگ از مسائل اقتصادی مهمتر است، از مسائل سیاسی مهمتر است. فرهنگ چیه؟ فرهنگ عبارت است از آن درک، برداشت، فهم، معتقد و باور انسانها و روحیات و خلیقات آنها در زندگی؛ آنهایی است که انسان را به کار وادار میکند. فرهنگ حاکم بر یک کشور مثلاً اگر چنانچه فرهنگ مسئولیت‌پذیری بود، این عمل مردم را هدایت میکند. نقطه‌ی مقابل، حالت بی‌مسئولیتی است که انسان نسبت به حوادث، نسبت به قضایا، نسبت به آینده، نسبت به دشمن، نسبت به دوست، احساس مسئولیت نکند. مسئولیت‌پذیری، تزریق مسئولیت‌پذیری و هدیه کردن او به ارواح مردم، به افکار مردم و روحیات مردم، این تقویت فرهنگ است. اینثاگری، وجدان کاری، انضباط، تعاون اجتماعی، سازگاری اجتماعی، پرهیز از اسراف، اصلاح الگوی مصرف، روحیه‌ی قناعت، استحکام در آنچه که تولید میکنیم؛ اینها فرهنگ است. اینها را باید در مردم تقویت کرد. درست‌کاری، زنده نگه داشتن اندیشه‌های امام و انقلاب، روحیه‌ی انسجام و اتحاد اسلامی- آن چیزی که قرآن هم ما را به او امر میکند، تفکرات ما هم به او امر میکند، انقلاب هم ما را به او حمل میکند و امر میکند- با برادران مسلمان، با هم‌میهنان، حالت اتحاد و انسجام داشتن، تعصب متقابل مثبت نسبت به یکدیگر داشتن، که در عرض گستره‌ی امت اسلامی هم همین جور است. اینها فرهنگ است. یکی از آنها هم البته فرهنگ عفاف و فرهنگ ساده‌زیستی است ^۲ . «ما می‌توانیم این جوان را صبور، قانع، مایل به کار، مایل به تحقیقات، اهل کار جمعی، اهل اغماض، اهل تغلیب عقل بر احساس، اهل انصاف، اهل وقت‌شناسی، اهل وجدان کاری تربیت کنیم؛ می‌توانیم هم عکس این صفات را در او تزریق کنیم. واقعاً این جوانی که در اختیار دانشگاه قرار می‌گیرد- یک جوان هجده
۳	ترویج وجدان کاری:	الف) لزوم تبدیل کردن وجدان کاری به فرهنگ عمومی مردم ب) ترویج وجدان کاری و وظیفه‌ی همگانی: ۱- نخبگان فکری و سیاسی ۲- جوانان ۳- حوزه ۴- دانشگاه ۵- رسانه‌ها ۶- تربیون‌دارها ۷- دستگاه‌ها ۸- مدیرانی که با تربیت و تعلیم سروکار دارند ۹- برنامه‌ریزان آموزشی در دانشگاه‌ها ۱۰- تعیین کنندگان سرفصل‌های آموزشی برای کتاب‌های درسی ۱۱- منادیان و محافظان فرهنگ	

۱. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی ۱۳۹۱/۰۷/۲۳

۲. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۹/۰۶/۲۵

مستندات	مهم‌ترین محورها	موضوع	ردیف
<p>نوزده‌ساله- در خور این تربیت هست. در دوره‌های بخصوص لیسانس- این دوره‌ی اول- می‌توان روی این مسئله واقعاً فکر کرد، برنامه‌ریزی کرد. شما می‌توانید یک نسلی را به وجود بیاورید که این نسل دارای این خصوصیات اخلاقی باشد. این هم برنامه‌ریزی می‌خواهد؛ این با پوستر و با دستور و با این‌ها درست نمی‌شود^۱.</p> <p>«در مورد مسئله‌ی کار آنچه که من بر آن تأکید کرده‌ام و امروز هم تأکید می‌کنم، این است که ما باید فرهنگ کشور خودمان را به سمت ترویج تولید داخلی تنسیق و تنظیم کنیم و پیش ببریم؛ این خیلی چیز مهمی است. در گذشته، سالهای متمادی این فرهنگ به ملت ما تزریق شده است که به دنبال مصنوعات و ساخته‌های بیگانه و خارجی بروند. وقتی گفته می‌شد این جنس خارجی است، این یک استدلال تام و تمامی بود برای بهتر بودن و مرغوب‌تر بودن این جنس. این فرهنگ باید عوض شود. البته کیفیت تولید داخل در این مؤثر است، تبلیغ نکردن بیجا و بی‌رویه‌ی تولیدات خارجی در این مؤثر است، تشویق کارآفرین داخلی در این مؤثر است، وجدان کاری در کننده‌ی کار- چه کارگر ساده یا کارگر مجرب یا مهندس کار- در این مؤثر است، دولت نقش دارد، مسئولین نقش دارند، خود کارگر نقش دارد، کارآفرین نقش دارد، تاجر واردکننده‌ی کالای خارجی نقش دارد. همه باید دست به دست هم بدهند تا تولید داخل رجان پیدا کند؛ ارزش پیدا کند و فرهنگی بر جامعه‌ی ما و بر ذهنهای ما حاکم شود که مصرف کردن تولید داخلی را ارزش بدانیم. ما به قیمت به کار واداشتن یک کارگر بیگانه که تولید او را مصرف می‌کنیم، یک کارگر داخل کشور را بیکار می‌کنیم. همه‌ی مسئولین کشور، سیاست‌گذاران کشور، مسئولان تبلیغات کشور، خود کارآفرینان، خود کارگران، دولت، بخشهای مربوطه به این نکته باید اهمیت بدهند^۲.</p> <p>«تقویت قانون‌گرایی، انضباط اجتماعی، وجدان کاری، خودباوری، روحیه کار جمعی، ابتکار، درستکاری، قناعت، پرهیز از اسراف و اهتمام به ارتقاء کیفیت در تولید^۳».</p> <p>«عمل و کار، در ادبیات قرآنی و اسلامی ما، یک رتبه‌ی والائی دارد. البته کار، فقط کار در کارخانه یا مزرعه یا بخشهای دیگر نیست؛ اما عمل صالح که در قرآن این همه بر روی آن تکیه شده است، شامل این‌ها هم هست. یعنی شما وقتی کاری انجام می‌دهید که با وجدان کاری همراه است، با احساس مسئولیت همراه است، با جدیت و تلاش همراه است، با نوآوری همراه است، با هدف‌آوردن زندگی یک عائله همراه است، خود این، یک عمل صالح است- «أَلَا الَّذِينَ آمَنُوا و عملوا الصَّالِحَاتِ»- عمل صالح شامل این‌ها هم هست؛ چه بهتر از این؟ چه بهتر از این که انسان مشغول کسب و کاری است که درآمد زندگی او وابسته به آن است؛ در</p>	<p>ج) برنامه ریزی برای ترویج وجدان کاری:</p> <p>۱- ترویج وجدان کاری نیازمند برنامه ریزی دانشگاهی، نه پوستر و دستور</p> <p>۲- دوران لیسانس زمانی مناسب برای تقویت وجدان کاری در جوانان</p> <p>۳- جامعه کارگری، جامعه ای مناسب برای ترویج وجدان کاری</p> <p>۴- برنامه ریزی مسئولان برای به وجود آوردن وجدان کاری در جوانان</p> <p>۵- برنامه ریزی صداوسیما برای ادای وظیفه ترویج وجدان کاری</p> <p>د) لزوم آسیب شناسی درباره کم بودن وجدان کاری در جامعه</p>		

۱. بیانات در دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه تهران ۱۳۸۸/۱۱/۱۳

۲. بیانات در دیدار جمعی از معلمان و پرستاران و کارگران ۱۳۸۸/۰۲/۰۹

۳. ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه ۱۳۸۷/۱۰/۲۱

مستندات	مهم‌ترین محورها	موضوع	ردیف
<p>عین حال همین کار عمل صالحی است که در قرآن، عدل ایمان قرار داده شده است؛ «آمنوا و عملوا الصالحات»؟ ارزش کار که گفته می‌شود، یعنی این^۱.</p> <p>«امروز در کشور ما خوشبختانه تحرک و تلاش کار، تلاش خوبی است. مجموعه‌ی دست‌اندرکاران تولید، تلاش خوبی را انجام دادند و پیشرفت کردند؛ ولی ما هنوز در اوائل راهیم. ما باید خیلی جلو برویم، خیلی باید تلاش کنیم. هم وجدان کاری، محکم کاری و درستکاری در مجموعه‌ی تولید- یعنی کارگر و مولد کار و تولیدکننده‌ی کار- لازم است، هم در مسئولین دولتی و مسئولین رسمی، رعایت و مراقبت و توجه لازم است که این حرکت، حرکت صحیح و متعادلی باشد و انجام بگیرد. و البته همان طور که در اول عرایض عرض کردم، تقدس کار و تکریم‌کننده‌ی کار باید در رأس برنامه‌ها قرار بگیرد و همه این را بدانند. کارگر، محترم است. کارگر با دست خود، با مغز خود، با کار خود، با جسم و جان خود دارد کشور را به استقلال می‌رساند».</p> <p>«مشکلات جامعه‌ی کارگری- مسئله‌ی بیمه‌شان، مسئله‌ی مسکنشان، مسئله‌ی ارتباطاتشان با کارفرما، وظائف کارفرما در مقابل آنها، وظائف آنها در مقابل محیط کار- بایستی به طور دائم دنبال شود و اهمیت وجدان کار و اتقان کار بایستی مورد تأکید قرار بگیرد. این راه، راه روشنی است؛ این هدف، هدف مشخصی است؛ این ملت هم ملت اهل کار و اهل تلاشی است».</p> <p>«باید آن کسانی که برای تحرک استعداد دارند، فرصتهای برابر دریافت کنند؛ اگر کسی تنبلی کرد، تنبلی‌اش به گردن خودش. نباید این جور باشد که در برخی از مناطق کشور مجال برای تلاش علمی یا تلاش اقتصادی نباشد، اما بعضیها از منابع و از امکانات کشور به طور بی‌نهایت بتوانند استفاده کنند؛ نه، هنر این است. مطالبه‌ی ملت از دولتها، از مجالس پی‌درپی شورای اسلامی، از قوه‌ی قضائیه و از همه‌ی مسئولان باید این باشد. کشور باید پیشرفت کند؛ پیشرفت در همه‌ی بخشها: پیشرفت در تولید ثروت، پیشرفت در افزایش بهره‌وری، پیشرفت در عزم و اراده‌ی ملی، پیشرفت در اتحاد ملی و نزدیکی قشرهای مختلف به یکدیگر، پیشرفت در دستاوردهای علم و فناوری، پیشرفت در اخلاق و در معنویت، پیشرفت در کم کردن فاصله‌ی طبقاتی، در رفاه عمومی، در انضباط اجتماعی، در بوجود آمدن وجدان کاری در یکایک آحاد ما مردم، پیشرفت در امنیت اخلاقی، پیشرفت در آگاهی و رشد سیاسی، پیشرفت در اعتمادبه‌نفس ملی- که من چند ماه قبل مسئله‌ی اعتمادبه‌نفس ملی را اعلام کردم؛ ملت باید به خود اعتماد داشته باشند و بدانند که می‌توانند؛ درست نقطه‌ی مقابل آن چیزی که دشمنان این ملت در طول سالهای متمادی خواستند به ما تلقین کنند و بگویند و ثابت کنند که نمی‌توانید- پیشرفت در همه‌ی این زمینه‌ها لازم است؛ اما همه‌ی این پیشرفتهای باید در سایه‌ی عدالت و در کنار تأمین عدالت باشد».</p>			

۱ . بیانات در دیدار کارگران و کارآفرینان ۱۳۸۷/۰۲/۰۴

۲ . بیانات در دیدار کارگران و کارآفرینان ۱۳۸۷/۰۲/۰۴

۳ . بیانات در دیدار کارگران و کارآفرینان ۱۳۸۷/۰۲/۰۴

۴ . بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۷/۰۱/۰۱

ردیف	موضوع	مهم‌ترین محورها	مستندات
			<p>«یک ملت برای اینکه به سعادت معنوی برسد، برای اینکه به آزادی برسد، برای اینکه به قله‌های معرفت برسد، احتیاج دارد به اینکه قوی و مقتدر باشد؛ گرچه آن چیزها هم خودش از موجبات اقتدار است. یک ملت ضعیف، یک ملت توسری‌خور، یک ملت وابسته و دنباله‌رو، ملتی که چشمش به دست و دهان دیگران است، نمی‌تواند خودش را به قله‌های آرمانی برساند. اقتدار ملی را باید تأمین کرد. اقتدار ملی با چه چیزی تأمین می‌شود؟ با علم و اخلاق. در باره‌ی علم خیلی صحبت کرده‌ایم؛ در این جلسه در باره‌ی اخلاق صحبت می‌کنیم. در اخلاق، ما نباید نمره کم بیاوریم. پیغمبر ما معلم اخلاق است. پرچم تهذیب و تکمیل اخلاق را پیغمبر برافراشته و رسالت پیغمبر اعلام کرده. ما باید در زمینه‌ی اخلاق دچار عقب‌ماندگی نشویم. رفتارهای اجتماعی، انضباط، وجدان کاری، قانون‌گرایی و روح دین‌داری - که بعضی آدم‌های بی‌انصاف، روح دین‌داری جوان‌های ما را در معرض تطاول قرار دادند و به نام حرف‌های بی‌محتوا و بی‌منطق و به نام آزادی، دستخوش غارت کردند- از پایه‌های اقتدار است»^۱.</p> <p>«خوشبختانه من می‌بینم جوانهای ما بیدار و آگاهند. حضور انجمن‌های اسلامی در این خصوص یک نشانه است. حضور جوانها- چه دانش‌آموز، چه دانشجو، چه طلاب علوم دینی- در عرصه‌های مختلف اجتماعی، فکر کردن آن‌ها و زمینه‌چینی‌های فکری آن‌ها برای آینده- که من نشانه‌های آن را مشاهده می‌کنم- همه دلیل بر این است که جوانهای امروز ما خوب کار می‌کنند؛ منتها باید بیدار باشند. با وضع کنونی ما، رسیدن به آن قله، مستلزم طی کردن یک فاصله است؛ این فاصله را باید طی کرد. با نشستن، تن‌آسایی، راحت‌طلبی و سرگرم شدن و مشغول شدن به هوس‌ها و بازیچه‌هایی که دشمن سر راه ما و جوانهای ما قرار می‌دهد، این راه طی نخواهد شد. این نسل باید کار گذشتگان را به اكمال برساند و تمام کند. باید خوب درس بخوانید و به‌طور دقیق انضباط و نظم اجتماعی را رعایت کنید. محیط هرج‌ومرج و محیطی که در آن امید وجود نداشته باشد، ضد پیشرفت است. شما ببینید امروز دشمنان ما که از برخورد چهره‌به‌چهره با این ملت مأیوس‌اند و از طرق گوناگون می‌خواهند روی این ملت اثر بگذارند، از همین وسایل استفاده می‌کنند؛ یعنی سعی می‌کنند افق را تیره و تار نشان دهند؛ جوان را ناامید کنند؛ جوان را به بازیچه‌ها و سرگرمی‌های گوناگون مشغول کنند؛ جوان را از تحصیل علم بازدارند و او را تحریک به هرج‌ومرج کنند؛ لذا باید بیدار بود. با وجدان کاری، با همبستگی، با تلاش امیدوارانه و گرم و گیرا، با کار مدبرانه و برنامه‌ریزی شده، و درعین حال با توکل به خدا و استمداد از پروردگار، باید این فاصله را طی کرد. جوان باید همه‌ی این‌ها را باهم مد نظر داشته باشد»^۲.</p> <p>«اخلاق‌های رفتاری افراد جامعه؛ مثل انضباط اجتماعی، وجدان کاری، نظم و برنامه‌ریزی، ادب اجتماعی، توجه به خانواده، رعایت حق دیگران- اینکه دیگران حقی دارند و باید حق آن‌ها رعایت شود، یکی از خلیات و فضایل بسیار مهم</p>

۱ . بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۴/۰۸/۰۸

۲ . بیانات در دیدار جمعی از اعضای انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان ۱۳۸۳/۱۲/۲۴

مستندات	مهم‌ترین محورها	موضوع	ردیف
<p>است- کرامت انسان، احساس مسئولیت، اعتماد به نفس ملی، شجاعت شخصی و شجاعت ملی، قناعت- یکی از مهم‌ترین فضایل اخلاقی برای یک کشور قناعت است، و اگر امروز ما در برخی زمینه‌ها دچار مصیبت هستیم، به‌خاطر این است که این اخلاق حسنه‌ی مهم اسلامی را فراموش کرده‌ایم- امانت، درستکاری، حق‌طلبی، زیبایی‌طلبی- یکی از خلقیات خوب، زیبایی‌طلبی است؛ یعنی به دنبال زیبایی بودن، زندگی را زیبا کردن؛ هم ظاهر زندگی را و هم باطن زندگی را؛ محیط خانواده، محیط بیرون، محیط خیابان، محیط پارک و محیط شهر- نفی مصرف‌زدگی، عفت، احترام و ادب به والدین و به معلم^۱».</p> <p>-«فعال، مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایتمند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه‌ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن^۲».</p> <p>-«من به مسئولان عرض می‌کنم، به جوانان ما مناعت طبع و عفت اخلاقی و اطمینان به نفس و اعتماد به خود و صداقت و شجاعت بیاموزید؛ در آن‌ها اراده‌ی پولادین و انضباط اجتماعی و وجدان کاری به وجود آورید؛ بعد هم برایشان برنامه‌ریزی کنید. این کارها شدنی است و این آینده محقق خواهد شد^۳».</p> <p>-«نیازهای فرهنگی نسل جوان و نوجوان که امید فردای کشور ما است عمدتاً عبارت است از: استحکام بنیانهای اعتقادی و دینی، آشنایی با مبانی معرفتی اسلام و قرآن، شناخت تاریخ کشور و افتخارات ملت خود به ویژه در دورانهای نزدیک به امروز، شناخت درست امام خمینی قله‌ی بلند تاریخ معاصر و اندیشه‌های سیاسی تابناک و پایه‌های حرکت عظیم انقلابی او، احساس عزت و سربلندی به خاطر درسی که ایرانیان در دوران پیروزی انقلاب و دفاع مقدس به جهان دادند، فراگرفتن خصلتهایی که می‌تواند نسل کنونی را به اعتلاء و عظمت برساند مانند: دین‌داری و دانش‌پژوهی، وجدان کار و انضباط، شجاعت و پاک‌دامنی و جوانمردی، آگاهی سیاسی و خلوص انقلابی، امانت و محبت و برادری، و استقلال و آزادمندی ... وظیفه‌ی اصلی صدا و سیما آن است که در طی همه‌ی برنامه‌های خود هدف: برآوردن این نیازهای حیاتی را در نظر بگیرد و از سمت و سوی آن بیرون نرود^۴».</p> <p>-«سفارشی هم که به شما دارم، این است که کیفیت کار را در هر دو بخش باید روز به روز این شاء الله بهبود ببخشید. اینکه ما در دو، سه سال قبل، از وجدان کاری گفتیم و در دهانها هم این تعبیر تکرار می‌شود، نکته‌ی خیلی مهمی است. من نمی‌دانم کسانی که این جمله را به زبان می‌آورند، تا چه حد به اهمیت این مضمون و تأثیر آن توجه می‌کنند. وجدان کاری، تعبیری از قبیل وجدان سیاسی و وجدان علمی است. معنای این کلمه این است که آن کسی که مشغول کاری است، یک احساس وجدانی نسبت به کار پیدا کند و خود را در قبال آن کار،</p>			

۱ . بیانات در دیدار مسئولان سازمان صدا و سیما ۱۳۸۳/۰۹/۱۱

۲ . سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ - ۱۳۸۲/۰۸/۱۳

۳ . بیانات در دیدار جوانان و فرهنگیان در مصالای رشت ۱۳۸۰/۰۲/۱۲

۴ . انتصاب مجدد دکتر لاریجانی به ریاست سازمان صدا و سیما ۱۳۷۸/۰۳/۰۵

مستندات	مهم‌ترین محورها	موضوع	ردیف
<p>مسئول بداند. این، غیر از مسئولیت در قبال کارفرماست؛ یک چیز دیگر است. علاوه بر جنبه‌ی شرعی و جنبه‌ی انسانی و تعهد، در قبال خود کار، انسان خودش را مسئول بداند که کار را درست، کامل، قوی و بهترین انجام دهد؛ چه بالای سر او کسی باشد و چه نباشد. این، معنای وجدان کاری است.</p> <p>در اسلام که کار، عبادت و ارزش شمرده شده است، لازمه‌اش این است که هرکس کاری را قبول کرد و تعهد نمود، آن را به بهترین وجهی انجام دهد. این حرف، سر کلاس درس و پای خط تولید و داخل مزرعه و پای چرخ خیاطی و کار داخل خانه هم هست. در هر نوع کاری که به این حساب، معلمی و تربیت و تعلیم هم یک کار است؛ آن هم یک کار بسیار ارزشمند اگر کننده‌ی کار، وجدان کاری داشته باشد، آن کار به بهترین شکل انجام خواهد یافت. این، آن چیزی است که کلید مشکلات کشور است. اگر شما فلان جنس را می‌خرید و به منزل می‌برید و مشاهده می‌کنید که بعد از مدت کوتاهی خراب شد و کاری که روی آن شده، کار درستی نبوده است یعنی بی‌اعتمادی به کاری که انجام می‌شود در صورت وجود وجدان کاری، این دیگر برخواهد افتاد. کسی فرزند خود را به مدرسه بفرستد و نداند که او در مدرسه تبدیل به چه چیزی و چگونه عنصری خواهد شد؛ این دیگر نخواهد بود.</p> <p>وقتی همه‌ی کنندگان کار، با احساس وجدان کاری به کار پرداختند و فهمیدند در حالی که کار را می‌کنند، اگر صاحب‌کار هم نیست، اما خداوند متعال حاضر و ناظر است، کرام‌الکاتبین حاضرند و ملائکه‌ی مقرب‌الهی نگاه می‌کنند؛ هر دقتی که برای بهبود کار بشود، مورد تحسین کرام‌الکاتبین خواهد بود و در پرونده‌ی عمل‌کننده‌ی کار ثبت خواهد شد. این چیزها، در محاسبات بشری ما به حساب نمی‌آید و غالباً نمی‌بینیم، غفلت می‌کنیم و بدان توجه نداریم؛ اما در حساب خدا که این حرفها نیست^۱.</p> <p>- «وجدان کاری و وقت‌شناسی در یک جامعه، بسیار مهم است. مثلاً وقتی ساعت هشت با کسی قرار گذاشتیم، اینکه هشت و ده دقیقه یا هشت و نیم و یا پیش از ظهر برویم، باینکه سر ساعت هشت آنجا حاضر شویم، یکی و تأثیرش یکسان است؟ وجدان کاری هم، جزئی از فرهنگ عمومی است که بسیار پسندیده است. وجدان کاری، یعنی افراد یک جامعه، خود را در قبال آن کاری که پذیرفته‌اند متعهد بدانند و نوعی احساس وجدان نسبت به آن داشته باشند و سرهم‌بندی و رفع تکلیف نکنند و آن کار را به صورت کامل انجام دهند. این‌ها از جمله‌ی خُلقیات یک ملت است که تأثیرش در زندگی و سرنوشت آن‌ها خیلی زیاد است.»</p> <p>- «عزیزان من! آنچه لازم است، «کار» و «تعلیم» است. معلمین عزیز! باید جوانان را بسازید. باید نوجوانان را با روحیه‌ی کار، استقلال و علم‌طلبی، پرورش دهید، نه با روحیه‌ی مدرک‌طلبی. مدرک چیست؟ مدرک به این عنوان که نشان دهد فردی دارای این معلومات است، خوب است؛ اما نمی‌تواند منشأ اثری شود. آنچه مهم است، علم است. علم و کار، برای جامعه لازم است. همه‌ی مردم و مسئولین بدانند: اینکه من عرض کردم «وجدان کاری»، یک تعارف نیست. باید برنامه‌ریزی</p>			

۱. بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان ۱۳۷۶/۰۲/۱۰
 ۲. بیانات در دیدار اعضای شوراهای فرهنگ عمومی استان‌ها ۱۳۷۴/۰۴/۱۹

مستندات	مهم‌ترین محورها	موضوع	ردیف
<p>کنند. «وجدان کاری» باید فرهنگ عمومی مردم شود. باید اگر کسی کاری انجام می‌دهد، فکر کند که یک نفر بالای سرش ایستاده است؛ حتی اگر تنها، در اتاقی خلوت باشد. کار باید کامل، محکم، قوی، ابتکاری و همراه با نیاز انجام گیرد.</p> <p>یکی از کارهایی که وجدان کاری لازم دارد، تعلیم و تربیت است. معلم در کلاس درس مدرسه‌ای که تَه فلان شهر یا فلان گوشه‌ی دورافتاده‌ی تهران یا یک روستاست، باید آن‌طور درس بگوید، زحمت بکشد و تلاش کند که گویا الآن بازرسی در کلاس نشسته است، کار او را نگاه می‌کند، یا یک ساعت بعد می‌آید تا نتیجه‌ی کار را ببیند. وجدان کاری یعنی این. ما تعارف که نمی‌کنیم! عزیزان من! با تعارف که یک ملت نمی‌تواند آقایی خودش را حفظ کند! با تعارف که نمی‌شود با دشمنان غدار و خونخوار روبه‌رو شد! عمل، تلاش و برنامه‌ریزی لازم است. ما گفتیم: «وجدان کاری»، «انضباط اجتماعی» یا «انضباط اقتصادی». مسئولین کشور، دولت، قوه‌ی قضائیه و نمایندگان مجلس، باید برنامه‌ریزی کنند تا این کارها انجام گیرد، و آلا با اینکه تعریف کنند فلانی چه حرف خوبی زده، که کار تمام نمی‌شود!</p> <p>آحاد مردم هم باید کمک کنند. یک‌یک مردم، کنندگان واقعی کار هستند. عزیزان من! این خانه، خانه‌ی شماست. این مملکت، مملکت شماست. مملکت عظیم، بابرکت و ثروتمندی است. خیلی ثروت در این خاک نهفته است که هم‌ماش متعلق به شما و نسل‌های آینده‌ی این کشور است. ثروت معنوی زیادی در این کشور وجود دارد و هم‌ماش متعلق به شماست. این همه علم، استعداد، آگاهی و اخلاقیات خوب، به برکت اسلام، فرهنگ کهن اسلامی و سوابق این ملت در این کشور هست که متعلق به شماست. چه وقت می‌توانید استفاده کنید؟ وقتی که این ملت، آماده‌ی کار باشد؛ کمر بسته باشد؛ هیچ‌کس در کارهای خود کوتاهی نکند و بی‌کاری را برای خود مغتنم نشمارد. هستند کسانی که در حال خستگی از کار هم، وقتی که کاری وجود دارد با کمال شوق کار می‌کنند. کسی از این‌ها نمی‌پرسد «شما چرا کار نکردید؟» فکر مؤاخذه‌ی الهی و نیاز مردم، این‌ها را به کار وادار می‌کند. این روحیه، باید همگانی شود. این، همان «وجدان کاری» است!»</p> <p>-«من در نوروز سال ۷۳ دو توصیه به ملت و دولت کردم و به عنوان دو شعار، دو سر فصل را عنوان نمودم که یکی از آن‌ها «وجدان کاری» و دیگری «انضباط اجتماعی» بود. برحسب جمع‌بندی خود من، این دو سرفصل می‌توانست و می‌تواند حرکت ملت ایران به سمت پیروزی و سازندگی ایران اسلامی آباد و آزاد را تسریع و تسهیل کند. البته مسئولین کشور و سردمداران امور گوناگون اقتصادی و اجتماعی و نیز مسئولین امور فرهنگی و اداره‌کنندگان رسانه‌ها و دیگران، نسبت به این دو موضوع قلم‌فرسایی کردند، سخنها گفتند و تأیید کردند. همچنین با خود ما، در گفتارهای شفاهی، در گزارشهای گوناگون و در سخنرانیها و نوشتارها اعلام کردند که این دو سرفصل حقیقتاً مهم است و کارهایی هم در این جهت انجام گرفت.</p> <p>من امسال - یعنی در طلیعه‌ی سال ۷۴- می‌خواهم عرض کنم که ما در صورتی توانسته‌ایم این دو سرفصل را با موفقیت انجام دهیم و این دو شعار را تحقق بخشیم که آثار آن را در خارج مشاهده کنیم. اگر در کشور، تولید در زمینه‌ی اقتصادی زیاد شده باشد؛ اگر کارهای اجتماعی و اداری و اقتصادی، روان‌تر و</p>			

مستندات	مهم‌ترین محورها	موضوع	ردیف
<p>آسان‌تر شده باشد؛ اگر اجناس مورد استفاده‌ی مردم فراوانتر و در دسترس قرار گرفته باشد و اگر کارهایی از این قبیل انجام گرفته باشد، این نشانه‌ی آن است که وجدان کاری در جامعه‌ی ما به طور کامل بیدار شده است. یعنی در این کشور انجام‌دهندگان میلیونها کار، دارای احساس وجدان کاری هستند و کار را یک عمل صالح، یک وظیفه‌ی حقیقی، یک عبادت و یک مسئولیت اجتماعی و سیاسی تلقی کرده‌اند و معنای وجدان کاری نیز همین نکاتی است که عرض کردم. هر مقدار آن کارها انجام شده باشد، وجدان کاری پیشرفت کرده است. اگر در آن زمینه‌ها، کم پیش رفته باشیم، پیداست وجدان کاری مقداری تحقق پیدا کرده و بیدار شده است. اگر خدای ناکرده در این زمینه‌ها هیچ پیش نرفته باشیم - که البته این طور نیست - در آن صورت دلیل این است که وجدان کاری تحرکی پیدا نکرده است. در سال گذشته اگرچه بحمد الله پیشرفتهایی در کارها داشتیم، ولی باید عرض کنم کافی نیست. در مورد انضباط اجتماعی، اگر تخلفات اجتماعی و قانون‌شکنی کم شده باشد؛ اگر مردم با عادات و آداب صحیح اجتماعی حقیقتاً خو گرفته باشند؛ اگر جرم و جنایت کاهش چشمگیر یافته باشد، آن‌گاه ما احساس می‌کنیم که انضباط اجتماعی به معنای واقعی تحقق پیدا کرده است. البته مقداری پیشرفت داشتیم و تلاش شده است؛ اما نه آن مقدار که مورد نظر این حقیر بود و برای جامعه‌ی ما لازم بود و هست.</p> <p>من عرض می‌کنم امسال هم می‌خواهم دو توصیه بکنم. یک توصیه این است که آن دو شعار را زنده نگه داریم. این مسائلی که مربوط به اخلاق و آداب و عادات انسانی و اجتماعی است، مسائل فصلی و زودگذر نیست، مسائل یک سال و دو سال نیست. قرن‌ها کار کرده‌اند تا اینکه یک ملت را به یک موضع خوب یا بد رسانده‌اند؛ یک عادت اجتماعی یا یک‌مشت عاداتهای اجتماعی را در ملتی به وجود آورده‌اند یا در آن تزریق کرده‌اند.</p> <p>اولاً سالها لازم است که یک عادت زشت برطرف شود و یک عادت خوب در جان یک ملت ریشه دواند. این کار یک ماه و دو ماه و چند ماه و یک سال نیست، بنابراین عرض می‌کنم آن دو شعار را که عبارت بود از تلاش برای به وجود آمدن وجدان کاری و تلاش برای پدید آمدن انضباط اجتماعی در مردم، در داخل جامعه، در مسئولین، در کارگزاران کشور و در هرکسی که به کاری مشغول است، باید ادامه دهیم.</p> <p>باید کسانی که منادی و محافظ مسائل فرهنگی هستند، آن مسائل را ترویج کنند؛ مسائل را درست برای مردم بشکافند و تبیین نمایند. کسانی که اهل برنامه‌ریزی هستند، برای دمیدن دو روحیه‌ی وجدان کاری و انضباط اجتماعی در مردم برنامه‌ریزی کنند. کسانی که اهل کار و تلاشند این دو روحیه را در خودشان به وجود آورند. هرکسی این کار و تلاش را برای خود بکند. آن کسانی هم که به مردم تذکر می‌دهند و برای مردم تبلیغ می‌کنند، در این باره برای مردم حرف بزنند. کاری کنیم که کار و عمل سازنده؛ چه عمل فرهنگی و چه عمل اقتصادی و چه عمل اجتماعی و چه عمل سیاسی، برای کسی که کننده‌ی آن است یک عمل مقدّس به حساب آید. از یک کارگر ساده بگیرید، تا یک مأمور ساده‌ی اداری، تا یک مدیر عالی‌رتبه، تا یک صاحب صنعت مهم و بزرگ در کشور، تا یک مأمور عالی‌رتبه‌ی دولتی، تا یک معلّم، تا یک دانشجو، تا یک مبلغ و روحانی، همه و همه احساس کنند این کاری که انجام می‌دهند یک عبادت و یک عمل خیر و صالح است. همه باید کارشان را با جدّیت و به نیکی انجام دهند. از نبی اکرم صلوات الله و سلامه علیه نقل شده است که فرمود: «رحم الله امرأ عمل عملاً</p>			

ردیف	موضوع	مهم‌ترین محورها	مستندات
			<p>فاتقنه»؛ رحمت خدا بر انسانی که کاری را انجام دهد و آن را نیکو و محکم و متقن و صحیح انجام دهد. از سرهم‌بندی و کار را به امان و حال خود رها کردن و به کار نپرداختن و بی‌اعتنایی به استحکام یک کار به شدت پرهیز شود. این مربوط به وجدان کاری است. در مورد انضباط اجتماعی نیز همین است که همه حد اجتماعی صحیحی را که قانون معنی می‌کند و مقررات و حدود الهی معین می‌نماید، با دقت رعایت کنند تا زندگی یک زندگی صحیح و سالمی باشد. این دو شعار را امسال حفظ کنید. گویندگان راجع به آن بگویند؛ نویسندگان در باره‌ی آن بنویسند؛ مسئولین در خصوص آن برنامه‌ریزی کنند و آحاد جامعه خودشان را با این معیار بسنجند و پیشرفتهای خودشان را ملاحظه کنند^۱.</p> <p>- «در شرایط کنونی که ما برخوردار از نظامی جوان و تازه، دارای ارزشهای متعالی و شعارهای بسیار مهم و جهت‌گیری روشن و پرجاذبه برای هر انسان باانصاف هستیم، و از طرف دیگر، کشوری بزرگ و با عظمت، دارای سابقه‌ی تاریخی مهم، با فرهنگ بسیار متعالی و درخشان در طول تاریخ، با میراث ارزشمندی از گذشته و با ثروتهای فراوان مادی داریم- که یکی از این ثروتها که معلوم هم نیست بزرگترینش باشد، نفت و گاز و دیگر منابع زیرزمینی ماست- و در این کشور به این بزرگی و شکوفایی، ملتی با این عظمت زندگی می‌کند، جا دارد که مردم ما، این تحوّل اخلاقی را در خودشان به وجود آورند.</p> <p>تذکری که می‌خواهم عرض کنم این است که از آغاز سال جدید، دو شاخص را به عنوان شعار برای خودمان قرار دهیم: این دو شاخص، عبارت است از «وجدان کار» و «انضباط اجتماعی». این دو شاخص، برای همه‌ی ما، در هر جا که هستیم بسیار مهم است. «وجدان کار» یعنی اینکه اگر کاری را به عهده گرفتیم و انجام آن را تعهد کردیم- چه این کار، برای شخص خودمان یا خانواده‌ی خودمان؛ جهت نان درآوردن باشد، و چه کاری اجتماعی و مردمی و مربوط به دیگران باشد؛ مثل امور مهم اجتماعی و مسئولیتهای کشوری- آن را خوب و کامل و دقیق و تمام انجام دهیم. به تعبیر معروف، برای آن کار، «سنگ تمام بگذاریم». اگر ملتی دارای «وجدان کار» باشد، محصول کار او خوب خواهد شد، و وقتی محصول کار نیکو شد، وضع اجتماعی، به طور قطع بهبود پیدا خواهد کرد.</p> <p>ممکن است هرکس از افراد اقتصادی یا سیاسی، تحلیلهای گوناگونی نسبت به مسائل و پدیده‌های مختلف کشور داشته باشد. اما من عرض می‌کنم: هرکس هر تحلیلی داشته باشد، راه حل مشکلات، همین دو شاخص «وجدان کار» و «انضباط اجتماعی» است. «انضباط اجتماعی»، یعنی نظم‌پذیری در همه‌ی امور. شما برای اعمال این انضباط، از کارهای کوچک شروع کنید. فرض بفرمایید، عبور نکردن از خطّ عابر پیاده، برای اتومبیل‌ها، در خیابانهای شلوغ و پرجمعیت، یا همه جا. یا عبور نکردن پیاده‌ها از غیر محلّ خطّ عابر پیاده، در خیابان. این کار، در وهله‌ی اول، به نظر کوچک و پیش پا افتاده می‌آید. اما از همین جا شروع کنیم و انضباط اجتماعی را در همه‌ی مسائلمان تعمیم دهیم تا به مسئولیتهای بالای کشور در برخورد با مسائل کشور برسد. یعنی کسانی که مراجعات مردمی دارند، در برخورد با مردمی که به آن‌ها مراجعه می‌کنند، نظم و انضباط را حاکم کنند و کسانی که کاری را بر دوش گرفته‌اند، نظم و انضباط را در انجام آن کار معمول دارند. همه‌ی این‌ها، کشور و ملت ما را به شادابی خواهد رساند و کار آن‌ها را پیش خواهد برد.</p>

ردیف	موضوع	مهم‌ترین محورها	مستندات
			<p>امروز، خوشبختانه کارها در حال پیشرفت است. من این را با اطلاع و آگاهی از مسائل کشور، به شما عرض می‌کنم. البته، بسیاری از مردم ما هم، به‌ویژه کسانی که در مسائل جاری، قرار و حضور دارند، این پیشرفت را احساس می‌کنند. فشارها به سمت ما از طرف قدرتهای قلدر- که دشمن ملت و استقلال ما هستند- زیاد است. اما خوشبختانه، این فشارها را این کشور با عظمت، این ملت بزرگ و این دولتمردان مخلص و صمیمی و دلسوز، با کمال قدرت، از سر خودشان دفع می‌کنند و در درازمدت هیچ‌گونه تأثیری بر زندگی واقعی آن‌ها نمی‌گذارد؛ اگرچه ممکن است بعضی از مشکلات را، در کوتاه مدت، به وجود آورد. همه‌ی این‌ها را می‌توان به خوبی از سر گذراند. ما در حال پیشرفت و سازندگی و در حال بنای یک تمدن هستیم. من این را می‌خواهم به شما بگویم: مسأله‌ی ما این نیست که زندگی خودمان را نجات دهیم و گلیم خودمان را از آب بکشیم. مسئله این است که ملت ایران- همچنان که شأن اوست- در حال پدید آوردن یک تمدن است. پایه‌ی اصلی تمدن، نه بر صنعت و فناوری و علم، که بر فرهنگ و بینش و معرفت و کمال فکری انسانی است. این است که همه چیز را برای یک ملت فراهم می‌کند و علم را هم برای او به ارمغان می‌آورد. ما در این صراط و در این جهت هستیم. نه اینکه ما تصمیم بگیریم این کار را بکنیم؛ بلکه حرکت تاریخی ملت ایران در حال به وجود آوردن آن است.</p> <p>در چنین شرایطی، با احراز موقعیت عظیم ملت بزرگ ایران، باید همه بدانند که چه می‌کنند و در چه صراطی به حرکت در می‌آیند. به نظر من، این دو عنوان- یعنی «وجدان کار» و «انضباط اجتماعی»- می‌تواند برای ما دو شعار باشد و عرض کردم که این دو شاخص، در ما تکامل و تحوّل به وجود خواهد آورد که این شاء الله آن تحوّل، در جهت آشتی با خدای متعال و با ارزشهای الهی و آشتی با مردم و زندگی مردم است^۱.</p> <p>-«استقلال اقتصادی، یعنی ملت و کشور، در تلاش اقتصادی خود روی پای خود بایستد و به کسی احتیاج نداشته باشد. معنایش این نیست که ملتی که استقلال اقتصادی دارد، با هیچ‌کس در دنیا دادوستد نمی‌کند؛ نه دادوستد، دلیل ضعف نیست. چیزی را خریدن، چیزی را فروختن، معامله کردن، گفتگوی تجاری کردن، این‌ها دلیل ضعف نیست. اما باید طوری باشد که یک ملت، اولاً نیازهای اصلی خودش را بتواند خودش فراهم کند. ثانیاً، در معادلات اقتصادی دنیا و مبادلات جهانی، وزنه‌ای باشد. نتوانند او را به آسانی کنار بگذارند؛ نتوانند او را به آسانی محاصره کنند؛ نتوانند او را به آسانی فرودهند و هر چه می‌خواهند به او املا کنند. امروز کشورهایی که از لحاظ اقتصادی پیشرفته هستند و قدرتی دارند و متأسفانه استعمار و استکبار دنیا را هم در اختیار دارند و دنبال می‌کنند اگر بخواهند با کشوری کالایی را مبادله کنند و دادوستد و همکاری داشته باشند، مواردی را به آن کشور تحمیل می‌کنند. اقتصاد مستقل یک کشور، یعنی آن چیزی که کشور لازم دارد، در داخل کشور قابل تأمین باشد؛ کارخانه‌های کشور، همه کار کنند و کارگران کشور، کار را وظیفه‌ی انسانی و دینی و وجدانی خودشان بدانند. کارگر هم فقط کسی نیست که در کارخانه است. هرکس که یک کار مفید در این</p>

مستندات	مهم‌ترین محورها	موضوع	ردیف
<p>مملکت انجام می‌دهد، یک کارگر است. یک نویسنده، یک هنرمند، یک معلم، یک مبتکر و یک محقق، این‌ها هم کارگرند^۱».</p> <p>- «تهاجم فرهنگی این است که یک مجموعه سیاسی یا اقتصادی برای مقاصد سیاسی خود و برای اسیر کردن یک ملت، به بنیانهای فرهنگی آن ملت هجوم می‌برد. چنین مجموعه‌ای هم چیزهای تازه‌ای را وارد آن کشور و آن ملت می‌کند؛ اما به زور؛ اما به قصد جایگزین کردن آن‌ها با فرهنگ و باورهای ملی. این، اسمش تهاجم است. در تبادل فرهنگی، هدف، بارور کردن فرهنگ ملی و کامل کردن آن است. اما در تهاجم فرهنگی، هدف، ریشه‌کن کردن فرهنگ ملی و از بین بردن آن است. در تبادل فرهنگی، آن ملتی که از ملتهای دیگر چیزی می‌گیرد، می‌گردد چیزهای مطبوع و دلنشین و خوب و مورد علاقه را می‌گیرد. فرض بفرمایید، دانش را از آن‌ها تعلیم می‌گیرد. فرض کنید، ملت ایران به اروپا می‌رود و می‌بیند آن‌ها مردمی اهل سخت‌کوشی و خطر کردند. اگر این را از آن‌ها یاد بگیرد، خیلی خوب است. به اقصای شرق آسیا می‌رود و می‌بیند که آن‌ها مردمی هستند دارای وجدان کار، علاقه‌مند به کار، مشتاق کار. اگر این را از آن‌ها یاد بگیرد، خیلی خوب است. به فلان کشور می‌رود و می‌بیند مردم آن کشور، وقت‌شناس، دارای نظم و انضباط، دارای محبت، دارای حسّ ادب و حس احترامند. اگر یاد بگیرد، این‌ها چیزهای خوبی است.</p> <p>در تبادل فرهنگی، قضیه چنین است. ملت فراگیرنده، می‌گردد نقاط درست و چیزهایی را که فرهنگ او را کامل می‌کند، از دیگران تعلیم می‌گیرد. درست مثل انسانی که ضعیف است و دنبال غذای مناسبی می‌گردد. دوا و غذای مناسب را مصرف می‌کند، تا سالم شود و نقصش از بین برود. در تهاجم فرهنگی، چیزهایی که به ملت مورد تهاجم می‌دهند، چیزهای خوب نیست، بلکه چیزهای بد است. فرض بفرمایید اروپاییها، وقتی تهاجم فرهنگی را در کشور ما شروع کردند، نیامدند روحیه‌ی وقت‌شناسی‌شان را، روحیه‌ی شجاعت و خطر کردن در مسائل راه، یا تجسس و کنجکاوای علمی راه، در ملت ما منتشر کنند و با تبلیغات و تحقیقات، سعی کنند ملت ایران، ملتی دارای وجدان کاری یا وجدان علمی شود. این کارها را که نمی‌کنند!^۲».</p> <p>- «امروز اگر کارگر ایرانی با همه‌ی وجود، با وجدان کار، با احساس مسئولیت، با ابتکار و خلاقیت، و با احساس اینکه ثوابی را بجا می‌آورد، کار بکند که می‌کند و نتیجه‌ی آن را در اختیار ملت خود قرار بدهد، ما به آن هدفی که از اول اعلام کردیم یعنی هدف «نه شرقی و نه غربی»، که معنایش عدم وابستگی به قدرتهاست خواهیم رسید؛ و آلا این‌طور نخواهد شد^۳».</p> <p>- «من نمی‌دانم این دستگاه رسمی هنری ما، کی می‌خواهد با اعماق تفکر اسلامی آشنا بشود. می‌نویسند، غلط! اجرا می‌کنند، غلط! در قالبهای هنری حرف می‌زنند، غلط! چرا؟! منطق اسلام این‌طور نیست. اسلام می‌گوید، شما کارگر که خوب و با وجدان و با نیت حسن کار می‌کنید، شما معلم که برای احساس مسئولیت درس می‌دهید، شما کارمند که برای پیشبرد جامعه و گشودن گرههای جامعه کار</p>			

۱. بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان ۱۳۷۲/۰۲/۱۵

۲. بیانات در دیدار جمعی از کارگزاران فرهنگی ۱۳۷۱/۰۵/۲۱

۳. بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان ۱۳۷۰/۰۲/۱۱

مستندات	مهم‌ترین محورها	موضوع	ردیف
<p>می‌کنید، هریک ساعت کارتان، ذخیره و حسنه‌ای در پیش پروردگار است؛ هریک ساعت کارتان، این ملت را یک ساعت جلو می‌برد. انسان از چنین کاری، دیگر خستگی و کسالت پیدا نمی‌کند^۱».</p> <p>«معلمان باید از روی دلسوزی، از روی صمیمیت، با احساس اینکه کشور و ملت و این انقلاب، به هریک ساعت درس آن‌ها نیاز دارد، خوب کار کنند و با این روحیه و با این وجدان درس بدهند. کارگران باید با وجدان کار، با احساس مسئولیت، با بکارگیری روح خلاقیت و ابتکار، با توجه به اینکه هر ضربه‌ی چکش آن‌ها، هر پیچ و مهره قرص کردن آن‌ها، هر کار تمیز و خوب آن‌ها، ضربه‌ی بر پیکر استکبار و خدمتی به انقلاب و ایران است، کار کنند^۲».</p> <p>«واقعاً ما برای کار در زمینه‌ی فرهنگ عمومی، میدان بازی داریم. اگر ما بخواهیم توسعه‌ی اقتصادی را به معنای صحیح کلمه در جامعه راه بیندازیم، احتیاج به تلاش فرهنگی داریم. مادامی که حتی محقق و جستجوگر علمی ما، آن فرهنگ کار و وجدان کار و عشق به کار را، آن‌چنان‌که در یک فرهنگ سالم مطرح است که مظهر عالیش هم فرهنگ اسلامی است نداشته باشد، وجود این محقق، بی‌فایده خواهد بود. گیریم که ما محققان بزرگی تربیت کردیم و مثلاً آزمایشگاه‌های مهمی هم در اختیارشان گذاشتیم؛ این به یک کار شخصی تبدیل خواهد شد.</p> <p>این محققان بزرگی که ما در دنیا می‌بینیم، اعم از آن کسانی که در قرن‌ها پیش، از میان خود ما برخاستند مثل ابن‌سیناها، خوارزمی‌ها، خیام‌ها و دیگران و چه آن کسانی که در قرون اخیر، از بین اروپاییها برخاستند از قبیل همین دانشمندان بزرگ شیمی و طبیعی و فلکیات و غیره وقتی به زندگی این‌ها نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که حقیقتاً خودشان را در زندگی فراموش کردند و زندگی شخصی و راحتی و پول و نفع برای خودشان را اصلاً در درجه‌ی دوم قرار دادند؛ اقلماً محور قرار ندادند، اگر نگوئیم فراموش کردند. بعضیشان واقعاً آن موارد را فراموش کردند و به نفع تحقیق و علم و کار و پیشرفت، در فقر و مسکنت زندگی می‌کردند. بعضی دیگر هم اقلماً به تحقیق و علم و کار و پیشرفت اهمیت دادند و زندگی شخصی را محور قرار ندادند؛ بلکه آن را در حاشیه گذاشتند.</p> <p>ما چگونه می‌توانیم این روحیه را در بین محققان کشور و یا در محیط کار اداری زنده کنیم؟ کار اداری، ارتباط مستقیم با توسعه‌ی اقتصادی دارد. اگر شما طرح‌های اقتصادی را به دست یک مجموعه‌ی دیوان‌سالاری غلط و معوج و عاری از وجدان کار و عاری از سواد و آگاهی از کیفیت کار بدهید، آن را ضایع خواهد کرد و این طرح را به ثمر نخواهد رساند. ما چگونه می‌توانیم آگاهی و وجدان کار را در این مجموعه‌ی اداری خودمان که هیکل حجیم دیوانی ما را تشکیل می‌دهد تزریق بکنیم؟ یا چگونه می‌توانیم در زمینه‌ی تولید و ساخت و ایجاد محیط‌های کارگاهی پرتلاش در کارخانجات، توصیه‌ی اسلام را که گفته: «رحم الله من عمل شیئاً فاتقنه»، جامه‌ی عمل بپوشانیم و اتقان و سلامت کار و استحکام و سنگ تمام گذاشتن برای تولید را به کارگر تزریق کنیم، که وقتی اتومبیل ما از کارخانه بیرون می‌آید، بعد از یک ماه مثلاً در آن لقی نکند، یا فلان پیچش باز نشود؛ در</p>			

۱. بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان ۱۳۷۰/۰۲/۱۱

۲. بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان ۱۳۷۰/۰۲/۱۱

ردیف	موضوع	مهم‌ترین محورها	مستندات
			<p>حالی که تولید فلان نقطه‌ی دیگر دنیا، این‌طور نیست؟ یا چه کار کنیم که این فرد از کار در نرود؛ در حالی که دیگران به کار شوق دارند و بیشتر سعی می‌کنند کار کنند؟ ما چگونه می‌توانیم روح کار، جدیت در کار، وجدان کار، پیگیری کار و سلامت کار را در طرحهای توسعه‌ی اقتصادی خودمان در نظر بگیریم؛ بدون اینکه فرهنگ عمومی جامعه را بالا ببریم و فرهنگ کار و وجدان کار و معلومات مربوط به کار را به آن‌ها تزریق کنیم؟ پس، می‌بینید که به فرهنگ برگشت^۱».</p> <p>-«بحمد الله برادران عزیز به نکات اساسی مدیریت توجه دارند؛ اما من می‌خواهم یک نکته را که واقعاً در کشور ما باید رویش قدری کار بشود، عرض بکنم و آن، وجدان کاری است که باید در کارکنان ما خیلی زیاد تزریق و تلقین بشود. در طول سالهای سلطه‌ی دشمنان این ملت در کشور ما، خیلی از ذخایر معنویمان دست خورده شده که از جمله، همین موضوع است. آقایان! یکی از کارهایی که در وزارتخانه‌ها و در مراکز مدیریت خودتان، به آن توجه کامل می‌کنید، این نکته است. باید به وجدان کار، وجدان آن وظیفه و مسئولیتی که بر دوش هریک از افراد شماست، خیلی اهمیت بدهید و آن را احیا کنید. امروز کار در کشور ما، بایستی پرتلاش انجام بگیرد. بدون آن وجدان کار هم نمی‌شود^۲».</p>

۱. بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۶۹/۰۹/۱۹

۲. بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت وزیران ۱۳۶۹/۰۶/۰۱